യോഗവാസിഷ്ഠഃ/പ്രകരണമ് 4
(സ്ഥിതിപ്രകരണമ്)/സർഗം 21

ശ്രീരാമ ഉവാച .

ഭഗവൻഥ്.സർവ-ധർമജ്ഞ സംശയോ യോ മഹാനയമ് .
ഹൃദി+ വ്യാവർ/തതേ ലോലഃഖ് ക+ല്ലോല ഇവ സാഗരേ .. 1

ദിക്കാലാ+ദ്യനവ+ച്ഛി+ന്നേ തതേ നി+ത്യേ നിരാമയേ .
ഗ്ലാനാ സംവിൻ-മനോ-നാമ്നീ കുതഃഖ് കേയ-മുപസ്ഥിതാ .. 2

യസ്മാ-ദ+ന്യ+ന്ന/ നാമാസ്തി/ ന ഭൂതംൻ ന ഭവി+ഷ്യതി .
കുതഃഖ് കീദൃ+ക്കഥംൻ തത്ര കല+ങ്കസ്-ത+സ്യ വി+ദ്യതേ .. 3

ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
സാധു രാമ+ത്വയാ+ പ്രോക്തംഞ്ജാതാ തേ മോ+ക്ഷ-ഭാഗിനീ .
മതി/രു+ത്തമ-നി+ഷ്യ+ന്ദാ നന്ദന+സ്യേവ മ+ഞ്ജരീ .. 4

പൂർവാ-പര-വിചാരാർഥ/തത്/പരേയം/ മതി+സ്തവ .
സംപ്രാപ്/സ്യസി പദം/ പ്രോച്ചൈർ-യത്/പ്രാപ്തം/ ശംകരാ-ദിഭിഃ .. 5

പ്രശ്ന+സ്യാസ്യ തു ഹേ രാമ/ ന കാല+സ്തവ സംപ്രതി .
സി+ദ്ധാന്തഃഖ് ക+ഥ്യതേ യ+ത്ര ത+ത്രായം/ പ്രശ്ന ഉ+ച്യതേ .. 5

സി+ദ്ധാ+ന്ത-കാലേ ഭവതാ+ പ്രഷ്ട+വ്യോ്ഹ-മിദം പരമ് .
കരാ-മലക-വ+ത്തേന/ സി+ദ്ധാ+ന്ത+സ്തേ/ ഭവി+ഷ്യതി .. 7

സി+ദ്ധാ+ന്ത-കാലേ+ പ്രശ്നോ+ക്തി/രേഷാ തവ വിരാജതേ .
പ്രാ/വൃഷീ-വ-ഹി കേകോ+ക്തി+/ര്യു+ക്താ ശരദി ഹംസ-ഗീഃ .. 8

സഹജോ നീലിമാ+ വ്യോമ്നി ശോഭതേ പ്രാവൃഷഃഹ ക്ഷയേ .
പ്രാവൃഷി+ ത്വതനൂ-ദ+ഗ്ര/പയോദ-പടലോ+ത്ഥിതഃ .. 9

അയം പ്രകൃത/ ആരബ്ധോ/ മനോ-നിർണയ ഉത്തമഃ .
യ+ദ്വശാജ്-ജഡ-നതാ-ജ+ന്മ തദാ-കർണയ സു+വ്രത .. 4.21.10

ഏവം/ പ്രകൃതി-രൂപേയം/ മനോ-മനന-ധർമിണീ .
കർമേതി രാമ നിർണീതം/ സർവൈ/രേവ മുമു+ക്ഷുഭിഃ .. 11

ശൃണു ദർശന-ഭേദേന ത+ന്നാ-മാഭി/മതാ-കൃതിമ് .
വാ+ഗ്മിനാംവ് വദതാംയ് യാതംഞ്ചിത്രാഭിഃശ് ശാസ്ത്ര-ദൃഷ്ടിഭിഃ .. 12

യം യം ഭാവ-മുപാ-ദത്തേ മനോ മനന-ച+ഞ്ചലമ് .
ത+ത്താ-മേതി ഘനാ-മോദ-മന്തഃസ്-സ്ഥഃഥ് പവനോ യഥാ .. 13

തതസ്ത-മേവ നിർണീയ തമേവ ച വിക+ല്പയൻ .
അന്തഃസ്-സ്ഥയാ ര+ഞ്ജ-നയാ ര+ഞ്ജയൻഥ്.സ്വാമഹംങ്-കൃതിമ് .. 14

തൻ-നി+ശ്ചയ-മുപാദായ ത+ത്രൈവ രസ-മൃച്ഛതി .
യ+ന്മയത്വം ശരീരേ തു തതോ ബു+ദ്ധീന്ദ്രി-യേഷു ച .. 15

യന്മയം ഹി മനോ രാമ ദേഹസ്-തദനു ത+ദ്വശഃ .
തത്താ-മായാതി ഗ+ന്ധാ+ന്തഃഥ് പവനോ ഗ+ന്ധതാ-മിവ .. 16

ബുദ്ധീ+ന്ദ്രി-യേഷു വൽഗത്-സു കർമേ+ന്ദ്രിയ-ഗണ+സ്തതഃ .
സ്ഫുരതി+ സ്വത/ ഏവോർവീ/ രജോ-ലോല ഇവാ-നിലേ .. 17

കർമേ+ന്ദ്രിയഗണേ+ ക്ഷുബ്ധേ+ സ്വശക്തിം/ പ്രണയ+ത്യലമ് .
കർമ നിഷ്പ+ദ്യതേ+ സ്ഫാരം/ പാംസു-ജാല-മിവാ-നിലേ .. 18

ഏവം ഹി മനസഃഖ് കർമ കർമബീജം/ മനഃസ് സ്മൃതമ് .
അഭി+ന്നൈവ തയോഃസ് സത്താ/ യഥാ കുസുമ-ഗന്ധയോഃ .. 19

യാദൃശം ഭാവ-മാദ+ത്തേ ദൃഢാ+ഭ്യാസ-വശാ+ന്മനഃ .
തഥാ+ സ്പന്ദാ+ഖ്യ/കർമാ+ഖ്യ+പ്രഥാ-ശാഖാ വിമു+ഞ്ചതി .. 4.21.20

തഥാ ക്രിയാംൻ തത്ഫലതാംൻ നിഷ്പാദ-യതി ചാദരാത് .
തതസ്/തമേവ ചാ+സ്വാദ-മനു-ഭൂയാശു ബ+ധ്യതേ .. 21

യം യം ഭാവ-മുപാ-ദ+ത്തേ തംൻ തംവ് വ+സ്ത്വിതി വി+ന്ദതി .
ത+ത്തച്-ഛ്രേയോ/ന്യൻ-നാസ്തീതി/ നിശ്ചയോ/+സ്യ ച ജായതേ ..22

ധർമാർഥ-കാമ-മോ+ക്ഷാർഥം പ്രയ-ത+ന്തേ സദൈവ ഹി .
മനാംസി ദൃഢ-ഭി+ന്നാനി+ പ്രതി-പ+ത്ത്യാ+ സ്വയൈവ ച .. 23

മനോ വൈ കാപി-ലാനാംൻ തു+ പ്രതി-പത്തി-നിജാ-മലമ് .
ഉരരീ-കൃ+ത്യ നിർണീയ/ കല്പിതാഃശ് ശാസ്ത്ര-ദൃഷ്ടയഃ .. 24

മോ+ക്ഷേ തു നാ+ന്യഥാ+ പ്രാപ്തി-രിതി ഭാവിത-ചേതസഃ .
സ്വാംൻ ദൃഷ്ടിം പ്രതി/ബിമ്/ബ+ന്തി+ സ്ഥിതാഃസ്-സ്വ-നിയമ+ഭ്രമൈഃ .. 25

വേദാ+ന്ത-വാദിനോ ബു+ദ്ധ്യാ+ ബ്ര+ഹ്മേദ-മിതി രൂഢയാ .
മുക്തിഃശ് ശമ-ദമോ-പേതാ നിർണീയ പരി-ക+ല്പിതാ .. 26

മു+ക്തൗ/ തു നാന്യഥാ+ പ്രാപ്തി/രിതി ഭാവിത-ചേതസഃ .
സ്വാംൻ ദൃഷ്ടിം/ പ്രവി-വൃ+ണ്വ+ന്തി+ സ്വൈരേവ നിയമ+ഭ്രമൈഃ .. 27

വി+ജ്ഞാന-വാദിനോ ബു+ദ്ധ്യാ+ സ്ഫുരഥ്-സ്വ+/ഭ്രമ-പൂരയാ .
മുക്തിഃശ് ശമ-ദമോ-പേതാ നിർണീയ പരി-ക+ല്പിതാ .. 28

മുക്തൗ/ തു നാ+ന്യഥാ+ പ്രാപ്തി/രിതി ഭാവിത-ചേതസഃ .
സ്വാംൻ ദൃഷ്ടിം/ പ്രവി/വൃ+ണ്വ+ന്തി+ സ്വൈരേവ നിയമ+ഭ്രമൈഃ .. 29

ആർഹതാ-ദിഭി-ര+ന്യൈ+ശ്ച+ സ്വയാഭി-മതയേ-ച്ഛയാ .
ചിത്രാ+ശ്ചിത്ര-സമാ-ചാരൈഃഖ് കല്പിതാഃശ് ശാ+സ്ത്ര-ദൃഷ്ടയഃ .. 4.21.30

നിർ/നിമി+ത്തോ+ത്ഥ/സൗ+മ്യാമ്ബു//ബുദ്/ബുദൗ/ഘ്നെ/രിവോ+ത്ഥിതൈഃ .
സ്വനി+ശ്ചിതൈ/രിതി+ പ്രൗഢാ നാനാ-കാരാ ഹി രീതയഃ .. 31

സർവാസാ-മേവ ചൈതാസാം/ രീതീനാ-മേവമാ-കരഃ .
മനോ നാമ മഹാ-ബാഹോ/ മണീനാ-മിവ സാഗരഃ .. 32

നനിമ്/ബേ+ക്ഷൂ കടു+സ്വാദൂ/ ശീതോഷ്ണൗ/ നേ+ന്ദു-പാവകൗ .
യ+ദ്യഥാ പരമാ+ഭ്യസ്ത-മുപ-ലബ്ധംൻ തഥൈവ തത് .. 33

യസ്ത്വ-കൃ+ത്രിമ ആന+ന്ദസ്/തദർഥം/ പ്രയതൈർ/നരൈഃ .
മനസ്-ത+ന്മയതാംൻ നേയംയ് യേനാസൗ സമവാ+പ്യതേ .. 34

ദൃശ്യം സംപരി-ഡിമ്ഭം/ സ്വംൻ തുച്ഛം/ പരിഹര+ന്മനഃ .
ത+ജ്ജാ+ഭ്യാം/ സുഖ-ദുഃഖാ+ഭ്യാംൻ നാവശ്യം/ പരികൃ+ഷ്യതേ .. 35

അപ-വി+ത്രമ-സ+ദ്രൂപം/ മോഹനം/ ഭയ-കാരണമ് .
ദൃശ്യ-മാഭാസ-മാഭോഗി/ ബ+ന്ധ-മാഭാ-വയാ-നഘ .. 36

മായൈഷാ സാ+ഹ്യ-വി+ദ്യൈഷാ/ ഭാവ-നൈഷാ ഭയാ-വഹാ . .
സംവിദസ്-ത+ന്മയ+ത്വംയ് യത്/തത്/കർമേതി വിദുർ-ബുധാഃ .. 37 .

ദൃഷ്ട്വാ ദൃ+ശ്യൈക-താന+ത്വംവ് വി+ദ്ധി+ ത്വം മോഹനം മനഃ .
പ്രമാർജയേവ ത+ന്മി+ഥ്യാ മഹാ-മലിന-കർദമമ് .. 38

ദൃ+ശ്യത+ന്മയതാ യൈഷാ+ സ്വഭാവ+സ്ഥാനു-ഭൂയതേ .
സംസാര-മദിരാ സേയ-മവി+ദ്യേ+/ത്യു+ച്യതേ ബുധൈഃ .. 39

അനയോ/പഹതോ ലോകഃഖ് ക+ല്യാണംൻ നാധിഗ+ച്ഛതി .
ഭാ+സ്വരംൻ താപനാ-ലോകം/ പടലാ+ന്ധേ+ക്ഷണോ യഥാ .. 4.21.40

സ്വയമുത്/പ+ദ്യതേ സാ ച/ സംകല്പാദ്-വ്യോമ-വൃ+ക്ഷവത് .
അസംങ്-കല്പന-മാ+ത്രേണ/ ഭാവനായാം/ മഹാമതേ .. 41

ക്ഷീണായാം/ സ്വരസാ-ദേവ വിമർ/ശേന വിലാസിനാ .
അസംങ്-സങ്ഗഃഫ് പദാർ/ഥേഷു സർവേഷു+ സ്ഥിരതാംങ് ഗതഃ .. 42

സ-ത്യ-ദൃഷ്ടൗ+ പ്രപ+ന്നായാ/മസ+ത്യേ+ ക്ഷയ-മാഗതേ .
നിർവി-കല്പ-ചിദ+ച്ഛാത്മാ/ സ ആ+ത്മാ സമ-വാ+പ്യതേ .. 43

ന സത്താ യസ്യ നാസ+ത്താ ന സുഖംൻ നാപി ദുഃഖിതാ .
കേവലംങ്ങ് കേവലീ+ഭാവോ യ+സ്യാ+ന്ത/രുപ-ലഭ്യതേ .. 44

അഭ+വ്യയാ ഭാവ-നയാ/ ന ചി+ത്തേ+ന്ദ്രിയ-ദൃഷ്ടിഭിഃ .
ആ+ത്മനോ്ന+ന്യ-ഭൂതാഭി/രപിയഃഫ് പരിവർ/ജിതഃ .. 45

വാസ-നാഭി-രന+ന്താഭിർ/വ്യോമേവ ഘന-രാജിഭിഃ .
സംൻദിഗ്/ധായാംയ് യഥാ ര+ജ്ജ്വാം/ സർപ-ത+ത്ത്വംൻ തഥൈവ ഹി .. 46

ചിദാ-കാശാ+ത്മനാ ബ+ന്ധസ്/ത്വബ+ന്ധേ/നൈവ ക+ല്പിതഃ .
കല്പിതംങ്ങ് കല്പിതംവ് വസ്തു+ പ്രതി-കല്പനയാ+ന്യഥാ .. 47

തദേ-വാ+ന്യ+ത്വ-മാദ+ത്തേ ഖമഹോ-രാ+ത്രയോ-രിവ .
യദ-തു+ച്ഛ-മനാ-യാസ/മനുപാധി ഗത+ഭ്രമമ് .. 48

ത+ത്തത്/ക+ല്പനയാ-തീതംൻ തത്-സുഖാ/യൈവ ക+ല്പതേ .
ശൂന്യ ഏവ കുസൂലേ തു സിംഹോ്സ്/തീതി ഭയംയ് യഥാ .. 49

ശൂന്യ ഏവ ശരീരേ്+ന്തർ/ബ+ദ്ധോ്സ്മീതി ഭയംൻ തഥാ .
ശൂന്യ ഏവ കുസൂലേ തു+ പ്രേ+ക്ഷ്യ സിംഹോ ന ല+ഭ്യതേ .. 4.21.50

തഥാ സംസാര-ബ+ന്ധാർഥഃഫ് പ്രേ+ക്ഷിതോ്സൗ ന ല+ഭ്യതേ .
ഇദംഞ്ച് ജഗദയംഞ്ച് ചാഹ/മിതി സം+ഭ്രാ+ന്ത-മു+ത്ഥിതമ് .. 51

ബാലാനാം/ മധ്യമേ കാലേ/ ഛായാ വൈതാ-ലികീ യഥാ .
കല്പനാ-വശതോ ജന്തോർ/ഭാവാ-ഭാവ-ശുഭാ-ശുഭാഃ .. 52

ക്ഷണാ-ദസത്താ-മായാ+ന്തി സ+ത്താമപി പുനഃഹ ക്ഷണാത്.
മാതൈവ ഗൃഹിണീ-ഭാവ-ഗൃഹീതാ/ കണ്ഠ-ലമ്/ബിനീ .. 53

കരോതി ഗൃഹിണീ-കാര്യം/ സുരതാ-ന+ന്ദദാ സതീ .
കാ+ന്തൈവ മാതൃ-ഭാവേന ഗൃഹീതാ കണ്ഠ-ലമ്/ബിനീ .. 54

നൂനംവ് വിസ്മാര-യ+ത്യേവ മ+ന്മഥം/ മാതൃ-ഭാവനാത് .
ഭാവാനു-സാരി-ഫലദം/ പദാർ/ഥൗഘ-മവേ+ക്ഷ്യ ച .. 55

ന+ ജ്ഞേ-നേഹ പദാർ/ഥേഷു രൂപമേക-മുദീര്യതേ .
ദൃഢ/ഭാവനയാ ചേതോ യ+ദ്യഥാ ഭാവയ+ത്യലമ് .. 56

തത്തത്/ഫലംൻ തദാകാരംൻ താവത്/കാലം പ്രപ+ശ്യതി .
നത-ദസ്/തിന യത്-സ+ത്യംൻ നത-ദസ്തി ന യ+ന്മൃഷാ .. 57

യ+ദ്യഥാ യേന നിർണീതംൻ ത+ത്തഥാ തേന ല+ക്ഷ്യതേ .
ഭാവിതാകാശ-മാതങ്ഗംവ് വ്യോമ-ഹസ്തി-തയാ മനഃ .. 58

വ്യോമ-കാനന-മാതങ്ഗീംവ് വ്യോമ+സ്ഥാ/മനു-ധാവതി .
തസ്മാത്-സംകല്പ-മേവ+ ത്വം സർവ-ഭാവ-മയാ+ത്മകമ് .. 59

ത്യജ രാമ സുഷുപ്-ത+സ്ഥഃസ് സ്വാ+ത്മനൈവ ഭവാ+ത്മനഃ .
മണിർഹി+ പ്രതി-ബിമ്ബാനാം/ പ്രതി-ഷേധ+ക്രിയാം പ്രതി .. 4.21.60

ന ശ+ക്തോ ജഡ-ഭാവേന നതു രാമ ഭവാദൃശഃ .
യദാ+ത്മനി ജഗ+ദ്രാമ തവേഹ+ പ്രതിബിമ്ബതി .. 61

തദ-വസ്/ത്വിതി നിർണീയ/ മാ തേനാ-ഗച്ഛ ര+ഞ്ജനമ് .
തദേവ സ+ത്യമിതി വാ+/പ്യ-ഭിന്നം പരമാ+ത്മനഃ .. 62

മ+ത്വാ+ന്തസ്ത്വ-മനാ+ദ്യന്തം ഭാവയാ+ത്മാന-മാ+ത്മനാ .
ചേതസി+ പ്രതിബിമ്/ബ+ന്തി യേ ഭാവാസ്-തവ രാഘവ .
ര+ഞ്ജയൻ-ത്വ+ന്യ-സ+ക്തത്വാൻ-/മാ തേ+ ത്വാം സ്ഫടികംയ് യഥാ ..63

സ്ഫടിക-മമ-നനംയ് യഥാ വിശ+ന്തി+
പ്രകട-തയാ ന-ച ര+ഞ്ജനാ വിചി+ത്രാ .
ഇഹ ഹി വിമ-നനംൻ തഥാ വിശ+ന്തു+
പ്രകടതയാ ഭുവ/നൈഷണാ ഭവന്തമ് .. 64

ഇ+ത്യാർഷേ+ ശ്രീവാസിഷ്ഠ-മഹാരാമായണേ വാല്മീകീയേ മോക്ഷോപായേഷു+
സ്ഥിതി+പ്രകരണേ വിജ്ഞാന-വാദോ
നാമൈക-വിംശഃസ് സർഗഃ .. 21 ..
ഓം
****
CHECKED BY GURU P.R.IYER
13.10.2023